İlköğretim Online, IOO
Elementary Education Online, EEO
http://ilköğretim-online.org.tr

Sayılar
ISSUES

Upcoming issue

Volume 13, 2014

Issue 1 Issue 2 Issue 3 Issue 4

Volume 12, 2013

Issue 1Issue 2 Issue 3 Issue 4

Güncel
NEWS

Yeni. İlköğretim Online dergisi artık SCOPUS veri tabanı tarafından da dizinlenmektedir 04.02.2013

New. Starting from 2013, Elementary Education is in SCOPUS. 04.02.2013

CiteFactor
Academic Scientific Journals

Sponsors
Sponsorlar

maya akademi
Yüksel Cad. 34/10 Kızılay / Ankara
(312) 432 16 14
maya@mayakademi.net

İstatistikler
Statistics

Alınan toplam yazı - Recieved : 652
Kabul - Accepted : 305
Ret - Reject : 243
İncelemede - In process : 104

Kabul Oranı- Acceptance rate: % 56

As of 24-05-2010

Dizinleme
Indexing

ISSN : 1305-3515

Ilköğretim Online, İOO erişimi ücretsiz bir dergidir.
Elementary Education Online, EEO is An Open Access Journal.

İOO İlköğretim -Online Dergisi SCOPUS, DOAJ, IndexCopernicus, AERA eJournals in Education NewJour EBSCO ve ULAKBİM tarafından dizinlenmektedir. ---

EEO, Elementary Education Online is indexed and abstracted in SCOPUS, DOAJ, IndexCopernicus, AERA, eJournals in Education NewJour EBSCO and Ulakbim

Cite this journal as:

Author (year). Article title, Elementary Education Online, volume#(issue#), pp.xx-xx. [Online] http://ilkogretim-online.org.tr/, retrieved on xx/xx/200x

Yazara Not,
To Authors

Sayın Yazarlarımız;

İOO, İlköğretim OnlineDergimiz farklı bir online sisteme geçmiştir. Yeni yazılarınızı http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/login adresinden kayıt yaptırarak sununuz.

Bütün yazışmalarınızı sistem üzerinden yapınız.
Eski sistemde kalan yazıların süreci orada tamamlanacaktır. Her iki sistemin veri tabanları farklıdır.

Dear Authors;

EEO, Elementary Education Online has started to use another online system.
In order to submit a new manuscript please go to http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/login choose the appropriate Language register for an author and submit your manuscript from the system.
Please send all your querries via online system.
Manuscripts previously submitted to the old system will be handled there.
Thank you

Since January, 2008 00329110

YAYIN KURULU - EDITORIAL BOARD

Baş editör (Editor in Chief)

Prof. Dr. Petek Aşkar TED Universitesi
TED University

Aday makaleler http://phpderslerim.com/dergi/ adresinde bulunan çevrimiçi sisteme üye olunarak gönderilmelidir. Manuscript should be sent via online system at http://phpderslerim.com/dergi/ after signing up for membership.

Alan editörleri (Editors)

Bilgisayar ve öğretim teknolojileri Arif Altun Bahar Baran	**Eğitim yönetimi, denetimi, ekonomi ve planlaması** Sadegül Akbaba	**Eğitimde Drama** Ruken Akar Vural
Fen eğitimi Gülşen Leblebicioğlu	**Matematik eğitimi** Güney Hacıömeroğlu	**Müzik Eğitimi** Sadık Yöndem
Öğretim Uygulamaları Canan Laçin Şimşek Güney Hacıömeroğlu	**Okul öncesi eğitimi** Mesut Saçkes	**Ölçme ve değerlendirme** Ümit Çelen
Özel Eğitim İbrahim Diken	**Program ve öğretim** Meral Güven	**Psikolojik danışma ve rehberlik/ eğitim psikolojisi** Abbas Türnüklü M. Engin Deniz Mustafa Baloğlu
Sanat Eğitimi Dilek Acer	**Sosyal bilgiler eğitimi** İsmail Güven	**Türkçe ve okuma yazma öğretimi** Canan Aslan Sadet Maltepe
Yabancı dil eğitimi Emre Güvendir	Arayüz Tasarımı Interface Design Erkan Er	**Dil editörleri (2012-)** Dr. Tarkan Kaçmaz MA, MS (IT), Tijen Akada İrem Kızılaslan

İlköğretim Online, IOO
Elementary Education Online, EEO
http://ilköğretim-online.org.tr

2014 Cilt 13, Sayı 3,

2014 Vol 13, Issue 3

Makaleler / Peer Reviewed Articles

Mehmet Gültekin, *pp. 726-745.* ***[.pdf]***
Dünyada ve Türkiye'de İlköğretim Programlarındaki Yönelimler
Trends in Primary Education Programs in the World and Turkey

Bülent Akbaba ve Bahadır Kılcan, *pp. 746-758.* ***[.pdf]***
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Tutumları
Prospective Social Studies Teachers' Attitudes Towards Oral History Studies

Seher Bayat*, pp. 759-775.* ***[.pdf]***
Sınıf Öğretmenlerinin İlkokuma Yazma Programının Uygulanmasında Karşılaştıkları Güçlüklere İlişkin Görüşleri
Primary Teachers' Opinions about the Difficulties Encountered in the Application of the Basic Reading and Writing Curriculum

Rahime Çobanoğlu ve Cennet Engin Demir, *pp. 776-786.* ***[.pdf]***
The Visible Side of the Hidden Curriculum in Schools
Okullardaki Örtük Programın Görünen Kısmı

Ebru Oğuz ve Melek Kalkan, *pp.787-795.* ***[.pdf]***
Öğretmenlerin İş Yaşamında Algıladıkları Yalnızlık İle Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki
Relationship between Loneliness and Perceived Social Support of Teachers in the Workplace

İbrahim Yaşar Kazu ve Emin Tamer Yenen*, pp. 796-805.* ***[.pdf]***
Öğretmen Yetiştirmede Yeni Bir Yaklaşım: Klinik Uygulama A New Approach in Teacher Education: Clinical Practice

Sayım Aktay ve Mehmet Gültekin, *pp. 806-819.* ***[.pdf]***
İlköğretimde Webfolyo Uygulaması: Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri
Webfolio Application in Primary Schools: Teacher and Student Perspectives

Cengiz Dönmez ve Ercenk Hamarat, *pp.820-826.* ***[.pdf]***
Atatürk Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması
Development of Ataturk Perception Scale: Validity and Reliability Study

Ümmühan Ormancı ve Ali Günay Balım, *pp. 827-846.* ***[.pdf]***
Ortaokul Öğrencilerinin Madde Konusuna Yönelik Fikirleri: Çizim Yöntemi
Secondary School Students' Ideas Related to the Subject of Matter: Drawing Methods

Murat Tuncer ve Feyzi Kaysi, *pp. 847-864.* ***[.pdf]***
Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Becerilerine Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi
Assessing the Perceptions of Prospective Teachers Related to Computer Skills According to Various Variables

Ceren Karadeniz ve Ayşe Okvuran*, pp. 865-879.* ***[.pdf]***
Müzede Bir Gece: Ankara Üniversitesi Öğrencileri ile Çorum Arkeoloji Müzesi'nde Müze Eğitimi
A Night at the Museum: Museum Education with Ankara University Students at Çorum Museum of Archeology

Münir Şahin ve Mehmet Üstüner, *pp. 880-898.* ***[.pdf]***
Okul Yöneticilerinin İnsan Haklarına İlişkin Görüşleri
The Opinions of School Administrators about Human Rights

Oğuz Gürbüztürk, Gülnur Candan Gürleyük ve Hatice Özgan Sucu, *pp. 899-915.* ***[.pdf]***
Sınıf Öğretmenliği Programında Okul Deneyimi Dersi Etkinlikleri Gerçekleştirme Durumları
Realization of School Experience Course Activities in Elementary School Teaching

Kasım Karataş ve Makbule Başbay, *pp. 916-933.* ***[.pdf]***
Öz Yönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeyinin Eleştirel Düşünme Eğilimi, Genel Öz Yeterlik ve Akademik Başarı Açısından Yordanması
Predicting Self Directed Learning Readiness Level In Terms Of Critical Thinking Disposition, General Self Efficacy and Academic Achievement

Hülya Kelecioğlu, Burçin Karabay ve Ersoy Karabay, *pp. 934-953.* ***[.pdf]***
Seviye Belirleme Sınavı'nın Madde Yanlılığı Açısından İncelenmesi
Investigation of Placement Test in terms of Item Biasness

Çetin Toraman ve F. Dilek Gözütok, *pp. 954-979.* ***[.pdf]***
İlköğretim 8. Sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Programı'nın (2010) Değerlendirilmesi
Evaluation of 8th Grade "Citizenship and Democracy Education" Curriculum

Eylem Kılıç ve Berkan Çelik, *pp. 980-991.* ***[.pdf]***
Dijital Video Kullanımının Prosedürel Öğrenme Sürecinde Kullanımının Teknoloji Kabul Modeli ile Değerlendirilmesi
Evaluating the Use of Digital Videos for Procedural Learning by Using Technology Acceptance Model

Semra Sinem Yeşiltepe ve Metehan Çelik, *pp. 992-1013.* ***[.pdf]***
Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Olma ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi
Evaluation of Marital Adjustment of Teachers in terms of Psychological Well-being and Some Variables

Ebru Kaya, Pinar Seda Cetin ve Sibel Erduran, *pp. 1014-1032.* ***[.pdf]***
İki Argümantasyon Testinin Türkçe'ye Uyarlanması
Adaptation of Two Argumentation Tests into Turkish

Tuğba Cihan ve Ali Yıldırım, *pp. 1033-1048.* ***[.pdf]***
Instructors' Perceptions of Social Interaction and Its Practical Reflections in Foreign Language Classes
Sosyal Etkileşime İlişkin Okutman Algıları ve Yabancı Dil Sınıflarında Uygulamaya Yansımaları

Funda Çıray ve Bahadır Erişti, *pp. 1049-1064.* ***[.pdf]***
Disiplinlerarası Analoji Tabanlı Öğretimin Farklı Düzeylerde Akademik Başarılı İlköğretim Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi
Effect of Interdisciplinary Analogy Based Teaching on the Science and Technology Course Learning Levels of Primary Students with Different Academic Achievements

Ayhan Aydın, Yılmaz Sarıer ve Şengül Uysal, *pp. 1065-1074.* ***[.pdf]***
PISA Sonuçları Bağlamında Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi
Evaluation of Students' Academic Achievement in terms of PISA Results

Cemal Bıyıklı ve Esed Yağcı, *pp. 1075-1097.* ***[.pdf]***
5E Öğrenme Modeli'ne Göre Düzenlenmiş Eğitim Durumlarının Betimlenmesi
Description of Education Situations Designed According to 5e Learning Model

Bestami Buğra Ülger, Sedat Uçar ve İskender Özgür, *pp. 1098-1121.* ***[.pdf]***
İdareci, Öğretmen ve Öğrencilerin Bakış Açısından Bilim Sanat Merkezlerinde Uygulanan Fen Eğitimi Programları
Science Education Program of Science and Art Centers According to the Views of Teachers, Administrators and Students

Tuğba Temiz ve Mustafa Sami Topçu, *pp. 1122-1134.* ***[.pdf]***
Translation and validation of the reformed teaching observation protocol into Turkish
Yenilenen Öğretim (Programı) Gözlem Protokolünün Geçerlik ve Türkçeye Adaptasyon Çalışması

Elementary Education Online, 13(3), 746-758, 2014.
İlköğretim Online, 13(3), 746-758, 2014. [Online]: http://ilkogretim-online.org.tr

Prospective Social Studies Teachers' Attitudes Towards Oral History Studies*

Bülent AKBABA[1] , Bahadır KILCAN[2]

ABSTRACT: The purpose of this study is to determine the prospective social studies teachers' attitudes towards oral history studies according to different variables. A total of 585 prospective teachers studying in the Social Studies Departments of Kastamonu, Bülent Ecevit, and Gazi Universities participated in the study. Results revealed that participants' attitudes did not vary significantly according to the variables such as gender; grade level; studies that participants carried out during their undergraduate education; the place they live; the number of historical novels, stories, and memories they read; and daily-spare time for media instruments (TV, Internet, radio, newspaper) for oral history studies before they started their undergraduate education. However, participants' attitudes varied significantly according to variables such as family members' gaining information related to past events, the frequency of oral history studies which were done during their undergraduate education, and the level of participants' curiosity about oral history studies.
Key Words: Social studies, prospective teachers, oral history, attitude.

SUMMARY

Purpose and Significance: The purpose of history teaching should be facilitating young individuals to gain skills such as using research methods that historians use, and to acquire the characteristics that improve their awareness of history so that they could easily question and make their own comments on events. Achieving this mission requires using different methods and materials in teaching history. Oral history is one way for young individuals to fictionalize the past. Oral history, as a new resource and perspective to history in that it helps past lives and witnesses come to surface, makes it clear that oral history is not only composed of wars, pacts or lives of important people and that ordinary people may become the subjects of history. Through oral history that may be an ideal way to connect young people with history, it is possible to attract more attention to history and it helps to use methods that historians use. Primary and secondary school students could acquire this opportunity through social studies teachers. Therefore, prospective social studies teachers' being familiar with oral history methods and carrying out projects by using these methods may help them improve their general and professional knowledge and teaching skills. This study is based on the assumption that oral study is the key to using these methods. In this study, prospective social studies teachers' attitudes towards oral history were explored.

Methods: The purpose of this study designed in survey model is to determine the attitudes towards oral history of 585 prospective teachers studying at social studies departments of Kastamonu, Bülent Ecevit, and Gazi Universities. The participants voluntarily participated in the study. In order to gather data, "Attitude Scale for Oral History Studies" developed by Akbaba and Kılcan (2012) and a personal information form were used. For descriptive analyses, frequencies and percentage values were calculated. In addition, a *t* -test, ANOVA in the case of equal variances, and Welch test in the case of unequal variances were conducted.

Results: Results revealed that participants' attitudes did not vary significantly according to the variables such as gender; grade level; studies that participants carried out during their undergraduate education; the place they live; the number of historical novels, stories, and memories they read; and daily-spare time for media instruments (TV, Internet, radio, newspaper) for oral history studies before they started their undergraduate education. However, participants' attitudes varied significantly according to variables such as family members' gaining information related to past events, the frequency of oral history studies which

* This paper has been presented 2nd internatioal history education symposium as an oral presentation organized Karadeniz Technical University in 14th-16th june 2012.

[1] Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, e-posta: akbaba@gazi.edu.tr
[2] Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, e-posta:bkilcan@msn.com

were done during their undergraduate education, and the level of participants' curiosity about oral history studies.

Discussion and Conclusions: A great deal of studies conducted on oral history consist of conceptual summary of related literature and sample projects. In one of the descriptive studies in oral history applications, Sarı (2007) concluded that oral history studies were effective in raising students' curiosity towards the lessons. Krech and Crutchfild (2007) stated that human groups and human-made products play a significant role in individuals' education. It is a rare occasion that these products lead to same attitudes. Therefore, raising individuals' awareness and curiosity towards oral history, making them engaged in oral history studies, examining features of cultures that they nurture, and knowing more about the education institutions that they are affected seems to be important.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Tutumları[**]

Bülent AKBABA[3] , Bahadır KILCAN[4]

ÖZ. Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Kastamonu Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ana bilim dallarında öğrenim gören 585 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları; cinsiyet, sınıf düzeyi, lisans eğitimleri boyunca derslerinde sözlü tarih çalışması yapma durumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşanılan yer, tarihi roman, hikâye, hatırat okuma sayısı ve sözlü tarih çalışması için medya araçlarına (TV, İnternet, radyo, gazete) günlük ayrılan zaman değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermezken, aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinme durumu, lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılma durumu ve sözlü tarih çalışmalarına merak düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermiştir.
Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler, öğretmen adayı, sözlü tarih, tutum.

GİRİŞ

Tarih ile sözün ilişkisi, adı sözlü tarih olarak konulmasa da çok eski çağlara kadar uzanmaktadır. İnsanların bireysel anıları ile birlikte sözlü gelenek uzun yıllar boyunca tarihçilerin yararlandığı temel malzeme olmuştur. Söz ile tarihin yolları 19. yüzyılın ikinci yarısında, tarihin kendisini bir bilim dalı olarak tanımlama uğraşına girdiğinde ayrılır. Bu ayrışma sadece malzeme türüne yönelik değil aynı zamanda içeriğe de yöneliktir. İnsani etkinlerin sadece belgelendirilenlerinin tarihin konusu olarak tanımlanmasıyla, tarihin öncelikli konusunun devlet, devlet adamları ve kurumlar olduğu kabul edilmiş, insani etkinliklerin devlet dışında gelişenleri ise sosyoloji, antropoloji, etnoloji ve etnografya gibi alanlara terk edilmiştir (Danacıoğlu, 2001).

Pozitivist tarih geleneğinde; belgelerde gerçeklerin yalın görüntülerinin sunulduğu, buna rağmen sözlü tarih görüşmelerinde nesnellikten uzaklaşıldığı bu yüzden de sözlü tarih görüşmelerinin tarihin meşru kaynaklarından sayılayamayacağı savunulmuştur (Danacıoğlu, 2001). Pozitivist tarih geleneğinin belgelerde tarihsel gerçeklerin sunulduğu iddiasına sert bir eleştiri getiren Postmodern tarih kuramına göre ise Ranke'nin iddia ettiği gibi geçmişteki vakaları yaşandığı şekliyle resmetmek mümkün değildir. Tarihçinin yapacağı geçmişe dair kendi zihnindekini yazıya dökmektir (Şimşek ve Pamuk, 2010: 25). Bu sebeple belgeleri kaleme alan kişilerin de duygu ve düşüncelerini ona katacağı; tarihin çarpıtılma ihtimalinin yazılı belgelerde de mevcut olduğu (Caunce, 2001) unutulmamalıdır.

Thukydides "Farklı noktalardan bakan görgü tanıkları belleklerinden çekip çıkardıkları anılarıyla aynı olayı farklı biçimlerde anlatıyorlar" diyerek sözlü tarih ile ilgili dile getirilen şüpheciliğin erken ifadesini ortaya koymakla birlikte tarihin farklı bakış açılarıyla ortaya konabileceğini de dile getirmiştir (Danacıoğlu, 2001: 131). Günümüzde pozitivist tarih yaklaşımının belgelere yaptığı vurgu, bilimsel genellemelere ulaşma ve teoriler oluşturma anlayışından ziyade; postmodern tarih yaklaşımının geçmişin yaşanıp bittiği ve bu geçmişin tarihçinin yaptığı bir takım çalışmalar ile günümüze getirildiği, bu çalışmaların da tarihçiler tarafından oluşturulan bir söylem olduğu, tarihe farklı bakış açıları olabileceği, tarihin salt metodolojik kurallara bağlanamayacağı gibi savlar yaygın kabul görmektedir (Dilek ve Alabaş, 2010: 104).

Bilinmeyeni unutulmuşluktan kurtarmak için tarihe artık bir birleşik süreç, birçok bireyin içine gömüldüğü bir büyük anlatı olarak değil, birçok bireysel merkeze sahip çok çehreli bir akış

[**]Bu çalışma, 14-16 Haziran 2012 tarihinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde yapılan 2. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[3] Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, e-posta: akbaba@gazi.edu.tr
[4] Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, e-posta:bkilcan@msn.com

olarak bakan, yeni bir kavramsal ve yöntembilimsel tarih yaklaşımına gereksinim duyulmaktadır (Iggers, 2007). Modern tarih yazımına getirilen eleştirilerden bir tanesi de "tarihin neden bir üst anlatı olarak siyasi merkezde yazılmaya devam ettiği" olmuştur. Foucault'un tarihsel, sosyal her gelişmeyi iktidarın yerini sağlamlaştırmak için bir aşama olarak gördüğü düşüncesi tarih yazımında iktidar algısının yeniden düşünülmesini gerekli kılmış, bununla birlikte modern dönemde önemi anlaşılan çocuk, kadın, işçi tarihi, yerel tarih ve sözlü tarih gibi birçok konu ve yöntem alana dâhil edilmiştir. Eklenen konuların temelinde ötekilerin tarihinin olması dikkat çekicidir (Şimşek ve Pamuk, 2010). Mikro tarih araştırmaların merkezinde, geleneksel kaynaklarda ihmal edilmiş sıradan insanlar yer alır. Biyografiler ve hatıratlar, onların yaşamlarının yeniden canlandırılmasında önemli bir yer tutar ancak bu kaynakların sayısı çok sınırlıdır. Geçmişe ait bilgiyi korumanın ve geleceğe aktarmanın değerini bilen toplumlar için iyi bir aracı olan sözlü tarih burada önemli bir katkı sağlayabilir (Iggers, 2007).

II. Dünya Savaşı ile birlikte Amerika'da harp tarihinin yeni bir kaynağı olarak keşfedilen, askerlerin belleklerindeki anlatının yazarlar ve tarihçiler tarafından kaydedilmesiyle oluşan mülakatlara 1942'de "sözlü tarih" adını koyan Joseph Gould (Danacıoğlu, 2001), tarihin sadece savaşlar, antlaşmalar ve mühim zevatın hayatlarından ibaret olmadığını, , sözlü tarihle bu yüzeysel tarih yerine sıradan halkın yaşam deneyimlerinin de aktarılacağını dile getirerek sözlü tarihin misyonunu açıklamıştır (Ritchie, 2003: 22). Thompson (1999), sözlü tarihi insanlar etrafında kurulmuş bir tarih türü olarak tanımlamaktadır. Ona göre sözlü tarih, tarihin içine hayatı sokar ve kapsamını genişletir. Kahramanlarını sadece liderler arasından değil çoğunluğu oluşturan ve o ana kadar bilinmeyen insanlar arasından da seçer. Toplumsal sınıflar ve nesiller arasında bağlantıyı, dolayısıyla anlayışı sağlar. Sözlü tarih çalışmalarının çoğu, kendilerini tarihçilerin ilgilendiği türden yetenek ve bilgiden mahrum gören ama yerel ve pratik konuların çoğunda uzman sıradan insanlarla ilgilidir (Caunce, 2001: 3). Tarihi olaylarla ilgili birinci elden bilgiye sahip kişilerden elde edilen bilgiyi kaydetmenin ve bunu toplam bilgiye eklemenin bir yolu (Kyvig ve Marty, 2000) olan sözlü tarih ilk ürünlerini seçkinler üzerine yapılan çalışmalarla vermişse de daha sonra asıl tarihi olmayanlara, özellikle de ulus-devletin (ya da küresel ekonominin) kendi seslerini duyurmalarını güçlendirdiğine inanılan ötekilerine yönelen bir araştırma alanı olarak tanınmıştır (Neyzi, 2011: 85).

Tarihe bir insan sıcaklığının katılmasına yardımcı olan sözlü tarih (Caunce, 2001), araştırılan şeyi "nesne" konumundan çıkarıp "özne" haline getirerek yalnızca daha zengin değil, daha kesin, daha acı ve daha gerçek bir tarihin oluşmasını sağlar (Thompson, 1999: 88; Gazel, 2009: 159). Hem sözlü malzeme sağlayana hem de araştırmacıya katkı sağlayan, hem bilgi toplayandan hem de konuştuğu insanlardan bir şeyler talep eden çift yönlü bir süreç olan sözlü tarih vasıtasıyla tarihçi ile konuştuğu insanlar arasında güçlü bağlar kurulur, tarihi hayata taşıyan pozitif unsurlar ortaya çıkar ve bir anlamda geçmişin içine girilir (Caunce, 2001).

Yazılı kayıtlarla tatmin edici bir çözümlemesi mümkün olmayan yakın dönem siyasi olaylarla ilgili çalışmalara çok önemli bir kaynak teşkil eden sözlü tarih (Thompson, 1999), özellikle kitle iletişim araçlarının sunduğu bulgular için yararlı bir kontrol aracı olmanın yanı sıra günlük yaşamın değişik yönleri hakkında sırf resmi istatistiklerden ve hükümet politikalarının analizinden elde edilebilecek olandan daha ayrıntılı bir tablo sunabilir (Stradling, 2003: 122).

Sözlü tarih, yalnızca uzmanlar için değil, aynı zamanda öğrenciler için de orijinal projelerini üzerine kurabilecekleri yeni bir temel teşkil eder. Öğrenciler sözlü tarih vasıtasıyla yalnızca kendi tarihlerini öğrenmekle kalmazlar, bunu yazılı hâle de getirirler. Sözlü tarih, insanlara tarihlerini kendi sözleriyle geri verir ve onlara geçmişi sunarken, kendi kuracakları gelecek için de yol gösterir (Thompson, 1999: 233). Yerel tarih çalışmaları için etkili bir veri toplama aracı olan sözlü tarih yöntemi çocukların tarihle tanışmalarında da (aile tarihi vb.) ideal bir başlangıç noktasıdır. Sözlü tarih çalışmaları ile öğrencilerin tarihe yönelik ilgi ve merakları artırılabilir ve derse aktif olarak katılımları sağlanarak tarihle kendileri arasında bağ kurmaları gerçekleştirilebilir (Hudson & Santora, 2003 Akt; Akçalı Avcı ve Aslan, 2012: 678). Sözlü tarih, tarih derslerinin monotonluğunu engelleyecek, öğrencileri aktif kılacak ve onların tarihçiler gibi çalışarak farklı bakış açıları ile kendi bilgilerini inşa etmelerine katkı sağlayacak bir öğretim yöntemidir (Ritchie, 2003). Bu şekilde yapılan sözlü tarih çalışmalarının sonunda öğrenciler susuzluklarını tarihin aktığı ilk gözden gidermeyi ve bunun nasıl yapıldığını öğrenecekler, aile büyüklerini ve görgü tanıklarını birer kaynak haline getirebilmenin bir bilgi ve deneyim işi olduğunu keşfedeceklerdir (Gök, Köksal ve Işık, 2012).

Tamamlayıcı tarih öğretim stratejileri için mükemmel bir başlangıç noktası olan sözlü tarih, öğrencilerin içeriğe yönelik ilgilerini artırmakta ve tarihçilerin kullandığı araçları kullanma fırsatı

vermektedir (Wolfinger, 2008). Tarihin daha iyi anlaşılması için yeni imkânlar sunan sözlü tarih, her insanın hayat hikâyesinin tarihin bir parçası olduğu önermesinden hareket ederek, disiplinler arası işbirliğini daha da artıran yönü ile sosyoloji, antropoloji, etnoloji, folklor, psikoloji, sosyal psikoloji, coğrafya gibi beşeri bilimlerin tüm imkânlarından yararlanmaktadır (Metin, 2002). Disiplinler arası bir işbirliğinden hareketle yola çıkan sözlü tarihin eğitim alanında kullanılması, öğrenciyi -pek çok eleştiriye rağmen- tarih dersinin temel kaynağı olma vasfını sürdüren tarih ders kitabının içinden çıkartıp, tarihe bambaşka bir açıdan yaklaşmasını sağlar (Sarı, 2007: 110). Sözlü tarih, öğrencilerin ders kitaplarından edindikleri bilgilerden ziyade kendi araştırmalarıyla elde ettikleri ve daha iyi hatırlayabilecekleri bir bilgi birikimi sunar (Ritchie, 2003).

Sözlü tarihin tarih eğitiminde bir yöntem olarak kullanılması, öğrencilerin önemli tarihi olayları yaşamış insanlarla yüz yüze görüşmeleri ve konuşmaları, onların güdülenme düzeyini yükseltir. Okullarda çocukların kendi ailelerinin tarihleri üzerine projeler gerçekleştirmeleri, böylece çevrelerini geçmişle daha kapsamlı bir biçimde ilişkilendirebilmeleri sözlü tarih yöntemiyle mümkün olabilir (Thompson, 1999: 8; Sarı, 2010: 204). Sözlü tarih vasıtasıyla öğrenciler, ders kitaplarını, öğretmenlerini, akademik yayınları ve kitle iletişim araçlarındaki varsayımları sorgulayabilir (Stradling, 2003).

Sözlü tarih çalışmasının uygulanması bireysel olabileceği gibi grup projeleriyle de gerçekleştirilebilir. Bu tür sözlü tarih grup projeleri eğitimde egemen olan rekabet ortamının yerine, bir entelektüel dayanışma ruhu oluşturabilir. Ortak araştırma öğretmenleri ve öğrencileri, samimi bir iletişime daha fazla şans tanıyan ve daha yakın, daha az hiyerarşik bir ilişkiye sokar. Bu projeler vasıtasıyla öğretmenler ve öğrenciler toplumdaki yerlerinin daha doğrudan farkına varabilirler. Görüşme yaptıkları kişilerin yaşantılarına girerek farklı değerleri daha iyi anlarlar. Öğrenciler bireysel veya grup projeleriyle sözlü tarih çalışmalarına katıldıklarında işbirlikli öğrenmeyi de gerçekleştirmiş olurlar (Sarı, 2007: 109).

Tarih araştırmalarının olağan öznesi olan yaşlıların anlatılarının ekseni; geçmişte, genellikle Mannheim'ın da kuşaklarla ilgili klasik çalışmasında vurguladığı gibi, kişiliğin oluştuğu gençlik döneminde konuşlanmaktadır. Genel manada bugüne ve geleceğe yönelen gençler açısından geçmiş; her şeyden önce bugüne referans olabildiği derecede önemlilik göstermektedir. Bellek de bu anlayışa göre işlediğinden gençler üzerine yapılan sözlü tarih araştırmaları geçmişin günümüzde ve günümüz için nasıl yeniden inşa edildiğini araştırmak için faydalı bir yöntemdir (Neyzi, 2011: 171). Sözlü tarihin tarih araştırmalarında ve tarih öğretiminde bir yöntem olarak ele alınmasının gerekliliğini savunan araştırmaların (Tonkin, 1995; Kyvig and Marty, 2000, Danacıoğlu, 2001, Caunce, 2001; Ritchie, 2003; Sarı, 2007, Arslan, 2013) sonuçları tarihin yazılı kaynakların dışında da bilgi kaynaklarının olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca sözlü tarih yönteminin tarih ve sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması öğrencilere tarihçilik becerileri kazandırmakta; dersin farklı bakış açıları ve farklı bilgi kaynaklarıyla zenginleştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Yeni sosyal bilgiler öğretim programlarının beceri öğretimi boyutunda yer alan araştırma becerisinin geliştirilmesinde, kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapma (sözlü tarih çalışmaları) önerisinde bulunulmuştur. Ayrıca yeni programın kanıt olarak ele aldığı materyallerden bir tanesi de sözlü tarih görüşmeleridir (MEB, 2004). Sosyal bilgiler 4. sınıf programında "Tarih Yapmak" anlayışından hareketle Kültür ve Miras öğrenme alanının "Geçmişimi Öğreniyorum" ünitesinde "Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur." (MEB, 2004: 16). Kazanımı ile sosyal bilgiler öğretiminin ilk aşamasında öğrencilerin bir sosyal bilimci gibi çalışarak tarih metni oluşturmasında sözlü tarih yöntemini kullanması önerilmiştir.

Öğrencileri aktif kılan, kaynakları kullanarak bilgiye ulaşmayı öneren, aynı konu ile ilgili farklı bilgi kaynaklarının olabileceğini vurgulayan, öğrencinin kendi tarihinden yola çıkarak, aile, semt, yaşadığı coğrafya, ülke ve dünya tarihini hakkında bilgi sahibi olmasını hedefleyen sosyal bilgiler öğretim programlarında sözlü tarih uygulamaları işlevsel bir yöntem olarak dikkat çekmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının sözlü tarih yöntemine yönelik görüşlerinin belirlenmesi de bu anlamda önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre belirlemektedir. Bu amaç için şu sorulara cevap aranmıştır:

1.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?

2.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları aile fertlerinden geçmişe dair tarih bilgisi edinme durumuna göre değişmekte midir?

3.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılma durumuna göre değişmekte midir?

4.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapma durumuna göre değişmekte midir?

5.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları sınıf düzeylerine göre değişmekte midir?

6.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları lisans eğitimine başlamadan önce yaşanılan yere göre değişmekte midir?

7.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları sözlü tarih çalışmalarına karşı merak düzeyine göre değişmekte midir?

8.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları tarihi roman, hikâye ve hatırat okuma sayısına göre değişmekte midir?

9.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları sözlü tarih çalışması için medya araçlarına (TV, İnternet, radyo, gazete) günlük ayırdıkları zamana göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Nicel araştırma desenine uygun olarak tasarlanmış bu araştırma; genel tarama modeli kapsamına giren kesit alma yaklaşımıyla gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel manada bir yargıya varmak amacıyla evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2010: 79). Genel tarama modeli içerisinde gerçekleştirilen kesit alma yaklaşımı ise; araştırmalarda belirlenecek değişkenlerin (gelişim özellikleri, okuduğunu anlama becerileri, oy verme davranışları, tutum) bir seferde ölçülüğü araştırmalarda kullanılmaktadır. Bu araştırmalar örneklemin genelde büyük olduğu ve birçok farklı özellikteki topluluğu kapsayacak şekilde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2010: 233).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; yine aynı üniversitelerin Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören ve tesadüfî (random) olarak seçilmiş olan 585 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılara ait betimsel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. *Katılımcıların Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımları*

Sınıf düzeyi	Öğrenci sayısı		Cinsiyet			
	f	%	Kadın		Erkek	
			f	%	F	%
1.sınıf	139	23.8	84	14.4	55	9.4
2.sınıf	160	27.4	99	16.9	61	10.4
3.sınıf	148	25.3	78	13.3	70	12
4.sınıf	138	23.5	70	12	68	11.6
Toplam	585	100	331	56.6	254	43.4

Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kişisel özelliklerini belirlemek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğretmen adaylarının cinsiyetleri; sınıf düzeyleri; lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimi; sözlü tarih çalışmalarına karşı merak düzeyleri; tarihi roman, hikâye ve hatırat okuma sayıları; sözlü tarih çalışmaları için medya araçlarına günlük ayırdıkları zaman; aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinip edinmedikleri; lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılıp yapılmadığı ve kendilerinin sözlü tarih çalışması yapıp yapmadıklarına ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Tutum Ölçeği: Öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Akbaba ve Kılcan (2012) tarafından geliştirilen ve iki faktörlü yapıdan oluşan "Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin faktörlerinin Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0.92 ve 0.90 şeklindedir. Yapılan bu çalışmada ise sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutum ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısı 0.95 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan ölçek çalışma gurubu olarak uygulama yapılan üniversitelere araştırmacılar tarafından elden ya da kargo ile ulaştırılmıştır. Gönüllülük esasına göre toplam 585 öğretmen adayından toplanan verilerin analizinde SPSS 17 for Windows paket programından yaralanılmıştır. Ölçekte katılımcıların görüşlerini almak amacıyla "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. Araştırmada betimsel analizlerde frekans ve yüzde değerleri, diğer veriler için t-testi, varyansların eşitliği durumunda tek yönlü varyans analizi (ANOVA), varyansların eşit olmaması durumunda Welch testi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonrasında yapılan ikili karşılaştırılmalarda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek amacıyla Scheffe Post Hoch testi kullanılmıştır. Ölçeğin istatistiksel çözümlemelerinde anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak katılımcıların; sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular ışığında aşağıda sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 2. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	$\overline{X}$	S	sd	t	P
Kadın	331	96.76	19.16	583	1.80	.071
Erkek	254	93.80	20.19			

Tablo 2' deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(583)}$=1.80; p>.05]. Kadınların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=96.76) iken, erkeklerin sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$ =93.80)'dir. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Gerek kadın gerekse erkek öğretmen adayları sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih yönteminin kullanımının önemine inanmakta, bu anlamda konuyla ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılık oluşmamaktadır.

Tablo 3. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Aile Fertlerinizden Sözlü Tarih Yoluyla Geçmişe Dair Tarih Bilgisi Edinme Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları*

Aile Fertlerinden Geçmişe Dair Tarih Bilgisi Edinme Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**P**
Evet	411	96.88	19.91	583	2.65	.008
Hayır	174	92.17	18.66			

Tablo 3'deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları, aile fertlerinizden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(583)}$=2.65; p<.05]. Aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinen katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=96.88) iken, aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinmeyen katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=92.17)'dir. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Bu bulgu katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları ile aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinip edinmeme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Lisans Eğitimi Süresince Derslerinde Sözlü Tarih Çalışması Yapılması Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları*

Lisans Eğitimi Süresince Derslerinde Sözlü Tarih Çalışması Yapılma Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	P
Evet	351	97.99	18.13	583	2.59	.010
Hayır	234	93.80	20.45			

Tablo 4'deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları, lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışmaları yapılması değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(583)}$= 2.59; p<.05]. Katılımcılardan lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılanların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=97.99) iken, lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılmayanların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=93.80)'dir. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Lisans eğitimleri boyunca sözlü tarih uygulamalarının nasıl yapılacağına dair teorik bilgileri alan, örnek sözlü tarih araştırmalarını gözlemleyen, bu araştırmaların bulgularını değerlendiren ve diğer bilgi kaynaklarıyla sözlü tarih araştırmalarının sonucunda elde edilen bilgileri mukayese edebilen öğretmen adaylarının sözlü tarih yöntemine yönelik tutumlarında farklılıklar oluştuğu ifade edilebilir.

Tablo 5. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Lisans Eğitimleri Süresince Derslerinde Sözlü Tarih Çalışması Yapma değişkenine Göre t-Testi Sonuçları*

Lisans Eğitiminiz Süresince Derslerinizde Sözlü Tarih Çalışması Yapma Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**P**
Evet	226	96.32	18.48	583	1.25	.209
Hayır	359	94.15	21.36			

Tablo 5'deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları, lisans eğitimi süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(583)}$= 1.25; p>.05]. Katılımcılardan lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapanların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=96.32) iken, lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapmayanların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum puanları aritmetik ortalaması ($\overline{X}$=94.15)'dir. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Bir önceki tabloda bireyin aktif katılımını gerektiren bir araştırma ve öğretim yöntemi olan sözlü tarih uygulamalarının konunun uzmanları tarafından yapılmasının öğretmen adaylarının tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte sözlü tarih çalışması yapan öğretmen adaylarıyla bu tip bir çalışmaya yapmayan öğretmen adaylarının tutumları arasında farklılık oluşmamasında, sözlü tarih çalışmasını yapan öğretmen adaylarının bu konuda yeterince tecrübesi ve becerisinin olmaması, öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmasında karşılaştıkları zorluklar, beklentilerin karşılanmamış olması, nitelikli bilgiye ulaşamama gibi sebepler etkili olabilir.

Tablo 6. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

Değişken				**N**	$\overline{X}$		**S**
Sınıf Düzeyi		1.sınıf		139	96.33		18.80
		2.sınıf		160	96.19		18.16
		3.sınıf		148	95.27		20.02
		4.sınıf		138	94.03		21.78
	Varyansın Kaynağı	**KT**	**sd**	**KO**	**F**	**p**	**Fark**
	Gruplar Arası	479.218	3	159.739	.412	.744	--
	Gruplar İçi	225130.844	581	387.489			
	Toplam	225610.062	584				

Tablo 6'daki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir [$F_{(3-581)}$= .412; p>.05]. Bu bulgu sınıf düzeyi değişkeninin katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumlarında herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşadıkları Yer Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

Değişken				N	$\overline{X}$		S
Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşanılan Yer		Köy		92	95.13		17.49
		Kasaba		48	98.96		18.28
		İlçe Merkezi		209	94.63		19.04
		İl Merkezi		236	95.67		21.23
	Varyansın Kaynağı	**KT**	**Sd**	**KO**	**F**	**p**	**Fark**
	Gruplar Arası	750.523	3	250.174	.646	.585	
	Gruplar İçi	224859.538	581	387.022			--
	Toplam	225610.062	584				

Tablo 7'deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları ile lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yer değişkeni arasında anlamlı bir

farklılık gözlenmemiştir [$F_{(3-581)}$= .646; p>.05]. Bu bulgu lisans eğitimine başlamadan önce yaşanılan yer değişkeninin katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumlarında herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Sözlü Tarih Çalışmalarına Karşı Merak Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

Değişken				**N**	$\overline{X}$		**S**
Sözlü Tarih Çalışmalarına Karşı Merak Düzeyi	(1) Hiç merak etmiyorum			35	80.91		21.51
	(2) Orta düzeyde merak ediyorum			352	92.47		17.62
	(3) Çok merak ediyorum			198	103.41		19.87
	Varyansın Kaynağı	**KT**	**Sd**	**KO**	**F**	**p**	**Fark**
	Gruplar Arası	23081.622	2	11540.811	33.164	.000	1-2
	Gruplar İçi	202528.440	582	347.987			1-3
	Toplam	225610.062	584				2-3

Tablo 8'deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları ile sözlü tarih çalışmalarına karşı merak düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir [$F_{(2-582)}$= 33.164; p<.05]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre sözlü tarih çalışmalarını hiç merak etmeyen katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puan ortalaması ($\overline{X}$=80.91) ile sözlü tarih çalışmalarını orta düzeyde merak eden katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puan ortalaması ($\overline{X}$=92.47) ve sözlü tarih çalışmaları çok merak eden katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puan ortalaması ($\overline{X}$=103.41) arasında sözlü tarih çalışmaları çok merak eden katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu; katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına yönelik merak düzeyi arttıkça sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumlarının da daha olumlu hale geldiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Tarihi Roman/Hikâye/ Hatırat Okuma Sayısı Değişkenine Göre Farklılığı İçin Welch Testi Sonuçları*

Değişken				**N**	$\overline{X}$	**S**
Tarihi Roman, Hikâye ve Hatırat Okuma Sayısı	(1) 5adet ve daha az			161	92.90	18.66
	(2) 6-10 adet			200	94.71	18.29
	(3) 11-15 adet			95	96.17	18.81
	(4) 16 adet ve üzeri			129	99.40	22.86
		İstatistik	**sd1**	**sd2**	**p**	
	Welch	2.389	3	278.814	.069	

Tablo 9'daki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları ile tarihi roman, hikâye ve hatırat okuma sayısı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir [$F_{(welch)}$= 2.389; p>.05]. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının okudukları roman, hikâye, hatırat gibi yazılı edebiyat ürünlerinin sayısı oldukça sınırlı görünmektedir. 16'dan fazla edebi eser okuduğunu iddia eden katılımcıların tutum puanları daha yüksek olmakla birlikte aradaki farkın istatistikî olarak anlamlı çıkmaması, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarihe yönelik tutumlarının okudukları yazılı edebi eserlerden edindikleri bilgi ve tutumlardan yeterince etkilenmediği, sözlü tarihe yönelik tutumlarını daha fazla etkileyen farklı değişkenlerin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10. *Katılımcıların Sözlü Tarih Çalışmalarına İlişkin Tutum Toplam Puanlarının Sözlü Tarih Çalışması İçin Medya Araçlarına Günlük Ayırdığı Zaman Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

Değişken				**N**	$\overline{X}$		**S**
Sözlü Tarih Çalışması İçin Medya Araçlarına Günlük Ayrılan Zaman	(1) 1 saatten az			264	94.36		19.62
	(2) 1-3 saat arası			239	96.92		19.03
	(3) 3-5 saat arası			63	92.78		21.78
	(4) 5-7 saat arası			11	100.27		17.92
	(5) 7 saatten fazla			8	104.13		22.13
	Varyansın Kaynağı	**KT**	**sd**	**KO**	**F**	**p**	
	Gruplar Arası	2140.657	4	535.164	1.389	.236	
	Gruplar İçi	223469.404	580	385.292			
	Toplam	225610.062	584				

Tablo 10'daki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutum toplam puanları ile sözlü tarih çalışması için medya araçlarına günlük ayırdıkları zaman değişkeni arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir [$F_{(4-580)}$= 1.389; p>.05]. Bu bulgu sözlü tarih çalışması için medya araçlarına günlük ayrılan zaman değişkeninin katılımcıların sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumlarında herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenliği programında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler göre belirlemek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda örneklem gurubunu oluşturan bireylerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu analiz doğrultusunda öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları; cinsiyet, sınıf düzeyi, lisans eğitimleri boyunca derslerinde sözlü tarih çalışması yapma durumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşanılan yer, tarihi roman, hikâye ve hatırat okuma sayısı ve sözlü tarih çalışması için medya araçlarına günlük ayrılan zaman değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermezken; katılımcıların aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinme durumu, lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılma durumu ve sözlü tarih çalışmaları için merak düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Sözlü tarih ile ilgili literatürün çoğunluğunu sözlü tarihin ne olduğu, nasıl yapıldığı ile ilgili kuramsal bilgi ile çeşitli sözlü tarih projeleri oluşturmaktadır (Safran ve Ata, 1998; Şimşek, 2001; Ersoy, 2004; Sarı, 2006; Uygun, 2006; Gümüşçü, 2008; Öztürk, 2010). Sarı (2007) yapmış olduğu çalışmada, sözlü tarih çalışmalarının öğrenciyi derse yönelik meraklı kıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, sözlü tarih çalışmalarına yönelik merak düzeyinin artmasıyla bireylerin sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarının da daha olumlu hale gelmesi bulgusuyla örtüşebilir. Öğrencilere sözlü tarih çalışmalarının cazip kılınması ya da işlenecek konuya -sözlü tarih çalışması yapmaya uygun- yönelik merakın artırılması isteniyorsa bireylerin maruz kaldığı eğitim etkilerini hesaba katmak gerekir. Krech ve Crutchfild'e (2007) göre eğitim etkileri deyince sadece bireyin gittiği okul anlaşılmamalıdır. Toplumda birden fazla eğitim kurumu mevcuttur. Şahsın ailesi, arkadaşları, komşuları, okuduğu kitaplar, gördüğü filmler, dinlediği radyo programları, insan gurupları ve insan eliyle oluşmuş eserler onun eğitiminde rol oynamaktadır. Bireyin idrakinde faaliyette bulunan bu eğitim faktörlerinin her birinin aynı tutumları meydana getirmesi ender rastlanan bir hadisedir.

Bu yüzden bireylerin sözlü tarih çalışmalarına karşı tutumlarını üst seviyede tutmak, onları sözlü tarih çalışmalarına karşı meraklı kılmak ve sonrasında onların sözlü tarih çalışması yaparak, uygun olan konuları da sözlü tarih çalışmaları yoluyla yürütebilmeleri için onların yetişmiş oldukları kültürün özelliklerinin yani onlara etki eden eğitim kurumlarının (aile, arkadaşlar, komşular, okunan kitaplar, görülen filmler, dinlenen radyo programları, insan gurupları ve insan eliyle oluşmuş eserler)

bilinmesi zorunlu gözükmektedir. Arslan (2013) öğrencilerin sözlü tarihi "toplumlarının geçmişi" ata yadigârı bir miras olarak gördüklerini ve tarih bilgilerini bu yönde genişletmek arzusunda olduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin bu mirası daha çok büyükbaba, büyükannelerinden öğrendikleri, bunun yanında ebeveynler, akrabalar, dini kurumlar, TV, internet, dergi, kitap, gazeteler gibi kaynaklardan da öğrenmeler gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

Bu araştırmada katılımcılardan sözlü tarih çalışması yoluyla ailelerinden geçmişe dair tarih bilgisi edinenlerin sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutum puanlarının yüksek çıkması, yine katılımcıların lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yer değişkeninde kasabada yaşayanların aritmetik ortalama puanlarının diğerlerine göre yüksek çıkması ve sözlü tarih çalışmaları ile ilgili katılımcıların tarihi roman, hikâye ve hatırat okuma sayılarının fazla sayıda okuyan bireylere göre farklılığı yukarıda bahsedilen eğitim kurumlarının bireylerin tutumlarında farklı şekilde etkiye sahip olduğunun kanıtı sayılabilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular çerçevesinde şu önerilerde bulunulabilir:

Sosyal Bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının;

- Ailelerinden geçmişe dair sözlü tarih yoluyla tarih bilgisi edinmeleri konusunda gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır.
- Öğrencilere lisans eğitimleri boyunca sözlü tarih çalışmalarının temel ilkeleri aktarılmalıdır.
- Öğrencilere örnek teşkil edecek sözlü tarih çalışmaları ders içeriklerinde yer almalıdır.
- Öğrencilere tarihçilik becerilerini ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek sözlü tarih projeleri yaptırılmalıdır.
- Tarih müfredatının bulunduğu diğer lisans programlarında da sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumu belirlemek için benzer çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaba, B. ve Kılcan, B. (2012). Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 2*(1), ss. 1-10.

Akçalı Avcı, A. ve Aslan, E. (2012). Tarih Eğitiminin İyileştirilmesi Yolunda Alternatif Bir Yöntem: Sözlü Tarih. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20*(2), ss.669-688.

Arslan, Y. (2013) Sözlü Tarihin Ortaöğretim Öğrencileri Üzerindeki Yansımaları (Tunceli Merkez Örneği), *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, *2*(1), 1-29

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem.

Caunce, S. (2001). *Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi*. (Çev. B. B. Can ve A. Yalçınkaya). İstanbul: Tarih Vakfı.

Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin İzleri Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*. İstanbul: Tarih Vakfı.

Dile, D., Alabaş, R. (2010). *Tarih Nasıl Öğretilir?* İçinde M.Safran (Ed.). Tarihsel İmgelem. İstanbul: Yeni İnsan.

Ersoy, R. (2004). Sözlü Kültür ve Sözlü Tarih İlişkisi Üzerine Bazı Düşünceler. *Milli Folklor, 8(*61*), ss.102-110.*

Gazel, A.A. (2009). *Tarih Öğretim Yöntemleri*. İçinde, M.Demirel, İ. Turan (Ed.). Tarih Öğretiminde Sözlü Tarih Kullanımı. *Ankara: Nobel.*

Gök, A., Köksal, H. ve Işık, H. (2012). *Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Örnekleri*. İçinde, H. Köksal (Ed.), Sözlü tarih. Ankara: Harf.

Gümüşçü, O. (2008). Tarih İncelemelerinde Arazi Araştırması ve Harita Kullanımı. *Erdem,* Sayı: 51, ss. 111-136.

Iggers, G.G. (2007). *Yirminci Yüzyılda Tarih Yazımı*, (Çev. G.Ç. Güven). İstanbul: Tarih Vakfı.

Karasar, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi,* (21.Baskı). Ankara: Nobel.

Krech, D., Crutchfild, R. S. (2007). *Sosyal Psikoloji. (4.Basım)*.(Çev. E. Güngör). İstanbul: Ötüken.

Kyvig, D.E., Marty, M. A. (2000). *Yanıbaşımızdaki Tarih*. (Çev. N. Özsoy). İstanbul: Tarih Vakfı.

MEB, (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı. Ankara: MEB.
Metin, C. (2002). Sözlü Tarih ve Türkiye'deki Gelişimi. http://www.ait.hacettepe.edu.tr/ akademik/arsiv/soz.htm (27.06.2012).
Neyzi L. (2011). *Ben Kimim Türkiye'de Sözlü Tarih, Kimlik ve Öznellik.* İstanbul: İletişim.
Öztürk, S. (2010). Türkiye'de Sözlü Tarihten İletişim Araştırmalarında Yararlanma Üzerine Notlar. *Milli Folklor, 11*(87), ss.13-26.
Ritche, D.A. (2003) Doing Oral History, New York, Oxford University Press.
Safran, M. ve Ata, B. (1998). Okul Dışı Tarih Öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, ss.87-94.
Sarı, İ. (2006). Akademik Tarih Ve Tarih Öğretiminde Sözlü Tarihin Yeri ve Önemi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S:3, ss. 109-125.
Sarı, İ. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
Sarı, İ. (2010). *Tarih Nasıl Öğretilir?* İçinde M.Safran (Ed.). Tarih Öğretimi ve Sözlü Tarih. İstanbul: Yeni İnsan.
Stradling, R. (2003). *20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli.* (Çev. A. Ünal). İstanbul: Tarih Vakfı.
Şahin, Ö. (2004). Geçmiş, Tarih ve Sözlü Tarih. *Mülkiye,* 28 (244), ss.111-126.
Şimşek, A. (2001). Tarih Eğitiminde Efsane ve Destanların Rolü, *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*(3), ss.11-21.
Şimşek, A., Pamuk, A. (2010). *Tarih Nasıl Öğretilir?* İçinde M.Safran (Ed.). Tarih Yazıcılığının Dünü, Bugünü ve Yarını Üzerine Kısa Bir Bakış. İstanbul: Yeni İnsan.
Thompson, P. (1999) *Geçmişin Sesi*. (Çev. Ş. Layıkel). İstanbul: Tarih Vakfı.
Tonkin, E. (1995). Narrating Our Pasts: The Social Construction of Oral History, Cambridge University Press.
Uygun, S. (2006). Eğitim Tarihi Araştırmalarında Sözlü Tarih Yaklaşımı ve Sözlü Tarihte Bir Öğretmen: Hayrettin Uysal. *Çağdaş Eğitim Dergisi,* Yıl 31, Sayı: 328, 24-32.
Wolfinger, J. (2008). Hıstorians and History Teachers an academic's approach to training high school teachers, History Education 101 The Past, Present,and Future Of Teacher Preparatıon (Ed.Wilson J.Warren&D.Antonio Cantu) Charlotte, Information Age Publishing.